

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 28. novembra 1877.

Obseg: Občni zbor družbe kmetijske Kranjske 21. novembra t. l. — Postava zastran obdelovanja Ljubljanskega mahú. (Konec.) — V Kranji in okolici. (Konec.) — Trdnjava Kars. — Angora. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Občni zbor družbe kmetijske Kranjske**

21. novembra t. l.

Predsedoval je zboru, v katerega je prišlo 39 udov, družbe prvosednik baron Karol Wurzbach, c. k. deželno vlado je zastopal pl. Fladung, tudi deželni glavar vitez dr. Kaltenegger se je udeležil zborovanja.

Po pozdravu došlih udov z nemško in slovensko besedo imenuje predsednik gospode, ki so v dokaz prijateljske zveze od vnanjih kmetijskih družeb bili poslani kot njih zastopniki v zbor.

Dr. Bleiweis na kratko razloži zboru v tisku podano poročilo, v katerem centralni odbor našteva, kaj je delal in storil preteklo leto. Na vprašanje predsednikovo: ali želi kdo govoriti o tem poročilu, se oglasi dr. Poklukar ter k oni točki, ki govori o zložbi (komasaciji) zemljišč, dodaja nasvêt, naj bi centralni odbor po primerni poti skrbel za to, da se kmetijsko ljudstvo podučí o tej važni in čisto novi vredbi zemljišč, ki jo vlada po vsem cesarstvu upeljati namerava. — Deželni glavar vitez Kaltenegger podpira ta predlog, pa misli, da pravi čas poduka nastopi takrat, kedar je načrtana postava že prestala razpravo v državnem zboru. — Podružnice Novomeške podpredsednik Ogulin misli, da nameravani poduk moral bi tudi obsegati pojasnilo o tem, odkod se bo dobil denarni zaklad za poravnanje dotičnih stroškov. Župnik Šular povdarja potrebo, da se, kedar bi se zložba zemljišč pričela, postava dá, po kateri bo zabranjeno neprenehano razkosavanje zemljišč, katerega na škodo kmetijstvu pri nas na Kranjskem ni konca ne kraja. Deželni glavar dodaja, da to se bo pri zloženih zemljiščih vsakako zgodilo, pri nezloženih pa bi se taka prepoved ne dala opravičiti. — Pri glasovanju se sprejme dr. Poklukarjev in dr. Kalteneggerjev predlog. —

Predsednik baron Wurzbach v dalji razpravi odborovega poročila stavi predlog: naj se centralni odbor obrne s prošnjo do c. k. deželne vlade, da se zdaj, ko se nove zemljiške (gruntne) bukve vpeljujejo, posestnikom v roke dadó njim neznane nove katasterske mape, da vsak kmetovalce vé, pri čem da je. — Zbor soglasno sprejme predsednikov predlog. — Konečno bere predsednik iz odborovega poročila, da po preteku 27 let je bilo na poslopih podkavske in živi-

nozdravniške šole velikih poprav treba, ki jih odbor ni mogel dalje odlašati, zato je zbor naprošen, naj odobri stroške za te poprave. — Zbor pritrdi.

Družbe odbornik in blagajnik Brus objavi tudi v tisku predloženi družbeni račun za leto 1876., ki kaže dohodkov 9017 gld. 54 kr., stroškov pa 7994 gld. 79 kr., tedaj blagajničnega ostanka 1022 gld. 74 kr. Premoženje družbino je konec 1876. leta zneslo 35.302 gold. 14½ kr. — Računski sklep je bil odobren in revizorjem družbinega računa: c. k. vladnemu svetniku gosp. Pallerju, dež. odborniku gosp. Murniku in odborniku družbenemu gosp. Souvanu zahvala izrečena za njihov trud.

Pri proračunu za leto 1878. se je izpletla obširna razprava. Dr. Ahačič želi pojasnila, kako je to, da dohodki družbenega vrta so proračunani na 60 gold., stroški pa na 301 gold. 40 kr., in v rubriki 7. so stroški za podkovsko in živinozdravniško šolo prevdarjeni na 633 gold. — Tega razgovora so se udeležili gospodje Schollmayr, Brus, dr. J. Bleiweis, dr. Poklukar, vitez dr. Kaltenegger, predsednik baron Wurzbach in Ogulin. Vprašanje dr. Ahačiča je razjasnil blagajnik Brus, rekši, da tistih 60 gold., ki so v proračunu družbenega vrta za leto 1878. postavljeni, utegne presežek stroškov za to leto biti, ki pa ostaja zmirom le v računu administratorja družbenega vrta, v stroških z 301 gold. 40 kr. pa tičijo zemljiški in hišni davek z dokladami, plača za dimnikarja, hišni popravki in pa administratorjev honorar, ki se plačujejo iz družbine blagajnice. Schollmayr želi, da bi se stroški za podkovsko in živinozdravniško šolo in pa stroški za družbini vrt v računu strogo ločili in račun in proračun se jasno razložil. Isto želi tudi dr. Bleiweis. Dr. Poklukar misli, da računarstvo je sicer povsod tako osnovano, da v tem znanstvu ne podučeni ne razumejo lahko strokovnjaških računov, vendar bilo bi treba nekak formular osnovati, po katerem naj bi blagajnik izdeloval račune. Blagajnik Brus odgovarja, da tiskani račun, ki ga ima sl. zbor v rokah, obsega le skupne številke, ne pa na drobno izkazano, katere vsak ud, komur je za to mar, vsak dan lahko v pisarnici družbini razvidi. Vitez dr. Kaltenegger se sklada z dr. Poklukarjevim mnenjem, ker tudi njemu ni račun jasen, in nasvetuje, naj bi centralni odbor prevdarjal, kako bi se dalo morebiti bolje gospodarstvo z družbinim premoženjem vpeljati. — Ogulin priporoča tako imenovano „rubrikenschema“, kakor je navadno pri državnih računih. — Predsednik baron

Wurzbach obljubi, da se bo zgodilo, česar občni zbor želi, in dodaja željo, da bi se na družbinem vrtu več poskušinj, kakor dozdej, delalo, in če tudi ni namen tega posestva, ki je 20.000 goldinarjev vredno, da bi denarnega dobička veliko donášalo, naj bi bilo vsaj na korist kmetijstvu sploh. — Schollmayr misli, da se z družbinim posestvom vendar ne more tako gospodariti kakor s kmečko zemljo; take družbine naprave so povsod s stroški združene; če sl. zbor hoče, da družbini vrt izpolnuje svoj namen, naj doplačajo dežela in udje družbe. Kakor rečeno, naj se stroški šole in vrta ločijo, da se bode vedelo, koliko šola, koliko vrt stroškov prizadene. Zato nasvetujem, naj se centralni odbor pomnoži z izvedenci o preiskavi: kaj v poslopih pripada šolstvu, kaj pa vrtnemu oskrbstvu. — Vitez dr. Kaltenegger odgovarja Schollmayrju, da ni res, da bi dežela nobene podpore ne dajala družbi. — Dr. Bleiweis ne more pritrditi Schollmayrjevemu nasvetu, da bi se še le zdaj določevalo, kaj o poslopih je šolskega, kaj pa vrtnega, ker to je že davno določeno po jasnih sklepih občnega zbora družbe kmetijske leta 1844. in pa 1849., in na podlagi teh sklepov je c. kr. ministerstvo notranjih naprav dovolilo iz odpravljenih govejih premij podporo za zidanje šole in c. kr. ministerstvo nauka potrdilo šolski program. Oskrbstvo vrta, ki obsega 4 orale, ima zemlje dovolj za skušnje kmetijske, da drug družemu ni na poti. — Predsednik bar. Wurzbach konečno iz vseh teh razprav stavi predlog: Centralnemu odboru se nalaga, razmere družbinnega posestva na Poljanah prevdarjati in — s polnim varstvom pravic, ki ima podkovska in živinozdravniška šola do poslopij — prihodnjemu občnemu zboru poročati, kako naj bi se z družbinim vrtom gospodarilo, da kmetijstvu kolikor največ mogoče, donáša koristi.

Ta predlog je bil sprejet. (Dal. prih.)

Postava

zastran obdelovanja Ljubljanskega mahú.*)

(Konec.)

Prineski Ljubljanskega mesta.

§. 42. Dolžnost Ljubljanske mestne občine je, da vzdržuje in trebi znotraj pomerija deželnega glavnega mesta reko Ljubljanico in pa njeno pritočnico Gradašico, kakor tudi dolinsko zatvornico med Golovcem in med Gradom v varstvo Gruberjevega kanala, v kolikor privatno-pravne obveznosti ne vtemeljujejo kakega izjemka.

Pri teh stvaréh v namen obdelovanja močvirja ukazana nova kopanja in uravnavanja, potem take poprave, kopanja in trebljenja, katera se morajo storiti vsled vremenskih nezgod ali vsled drugačnih vnanjih vplivov, katerim izogniti se ne leži v moči mestne občine, katera bi tedaj prizadevala izredne ali za mestno občino nerazmerno velike stroške, mora po smislu §. 23. tudi znotraj mestnega pomerija nositi zaklad za obdelovanje močvirja, to pa tako, da pomaga mestni občini Ljubljanski s prineskom, kateri se ima od slučaja do slučaja po razmeri dotične mestne koristi preračunati.

Razsodba o prepirih zarad teh prineskov pristaja politični deželni oblasti, v pritožnem slučaju pa c. kr. ministerstvu kmetijstva, in c. k. deželna vlada ima, če

*) Tej postavi je dodan izkazek „ozemlja spadajočega k Ljubljanskem močvirju“, kakor ga je načrtala c. kr. deželna vlada. Tega izkazka ne natisnemo, in sicer zato ne, ker se bo moralo veliko popraviti, da bode resnično, kar bo storil prihodnji deželni zbor.

gre za to, v kolikem znesku naj se močvirski zaklad vdeleži prineska, poprej v dogovor stopiti z deželnim odborom.

Razglaševanje in pritožbe zoper priklade.

§. 43. Sklepi odbora za obdelovanje močvirja o vsakovrstnih prikladah za obdelovanje močvirja se morajo očitno po občinah močvirskega okraja razglaševati.

Kdor misli, da se mu s takimi sklepi krivica godí, more svoje opomine zoper to vsaj v štirinajstih dneh, računajoč od dneva razglaševanja, vložiti pri prvomestniku odbora za obdelovanje močvirja. S temi opomini se ima, ako odborovi sklep ne potrebuje nobenega daljnega potrjenja, ravnati kakor s prošnjami za presojo (§. 45.), v nasprotnem slučaju pa se imajo priložiti prošnji za potrjenje tega sklepa.

Iztérjavanje priklad.

§. 44. Za iztérjavanje priklad za obdelovanje močvirja veljá §. 84. občinskega reda od 17. februarija 1866. leta.

Tlačanska dela se morejo v slučaju kasnobe po odboru za obdelovanje močvirja napraviti na račun zanikrnežev, ako treba, se morejo tudi naprej poplačati iz zaklada za obdelovanje močvirja; iztérjanje povračil takih stroškov in pa pravnomočno naloženih kazni v denarjih (§. 46.) imajo opravljati politične oblasti po poveljih o političnih izvršbah.

Moč deželnega odbora.

§. 45. Deželnemu odboru pristojí višji nadzor, da se v namen obdelovanja mahú storé potrebna dela, da se napravijo in ohranijo stavbe, nasadi, prekopi in pota; potem mu pristojí nakazovanje v §. 35. omenjenih deželnih prineskov, ter določba, kako naj se ti prineski porabijo, in pa razsodba o pritožbah zoper naredbe odbora za obdelovanje mahú.

Prestopki kazni.

§. 46. Kar se tiče prestopkov in kazni, postopati je gledé vseh v §. 1. omenjenih reči po določilih oddelka IV. postave od 15. maja 1872. leta o rabi, napeljanju in odvratanju vodá.

Uradovanje kazensko pri teh prestopkih toraj pristojí samo in edino političnim oblastvom, kolikor ne spadajo pod občno kazensko postavo ali kjer niso poljske okvarbe, katere je kaznovati po postavi od 17. januarija 1875. leta (dež. zak. št. 8.).

Kazenski denarji ali globe, ki jih kdo zapade, tekó v zaklad za obdelovanje močvirja.

§. 47. Z začetkom delovanja glavnega odbora izgubi svojo moč postava od 24. maja 1866. leta, s katero se požiganje mahovja uravnuje (dež. zak. šte. 9.) in prestane delovanje c. k. Ljubljanske komisije za vsušenje močvirja ter se v to dobo šteje, da je imenovana komisija razpuščena.

Popotne črtice.

V Kranji in okolici.

(Konec.)

Drugo jutro zgodaj, ker je bilo vreme deževno, odpeljem se s Kranja po pošti proti Cerkljam. Bilo je prav mrzlo in sneg je bil pobelil planine prav daleč dol. Voznik mi je rekel, da bo ostal, ker mu je prejšnji dan, ko je peljal se v Kokro, tekla dolgo časa lesica po cesti pred vozom, kar je za znamenje smatral, da potem sneg kmalu pade.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 4. decembra 1877.

Obseg: Deželni nadzorniki kmetijstva. — Občni zbor družbe kmetijske Kranjske 21. novembra t. l. (Dalje.) — Gospodarske novice. — Postava o pobiranji mitarine na Reški cesti. — Kdo je kriv žalostnih državnih financ v Avstriji. — Angora. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

C. k. deželni nadzorniki kmetijstva.

Dolgo se je že govorilo, da, kakor šolstvo in nekatere druge državne naprave imajo svoje nadzornike (inspektorje), dobi tudi poljedelstvo Avstrijskih deželá svoje „Landeskulturinspektoren“. Zdaj se utegne to vresničiti, kajti vladna „Wiener Zeitung“ je unidan naznanila, da minister kmetijstvu je barona Roderika Villa Secca imenoval za provizornega nadzornika za doljno Avstrijsko, Moravsko in Šlezko, g. Fr. Zoepfa pa za gornje Avstrijsko, severno Tirolsko in Predarelško. Od imenovanj takih nadzornikov za druge dežele ni dozdej še nič znano, gotovo pa se oglašá pri gosp. ministrik že več kompetentov za take menda dobro plačane nove službe.

Kakošna opravila pa bodo imeli ti nadzorniki kmetijstva?

Naloga njihova bo neki pozvedovati razmere kmetijstva v deželah, ki so njihovemu nadzorstvu izročene, in pa pogoje, s katerimi bi se dalo kmetijstvo v teh deželah pospešiti ter ministerstvu kmetijstva na stavljena vprašanja poročati. Oni so tedaj organi ministerstva in so oddelki c. kr. vlad tistih dežel, za katere so imenovani. Namen teh nadzornikov je prizadeve c. kr. vlad in pa družeb kmetijskih za povzdigo poljedelstva podpirati in čuvati nad tem, da se kmetijstvu podeljene državne podpore (subvencije) dobro in vestno na prid kmetijstva obračajo. Tudi imajo ti nadzorniki še ta namen, da družbam kmetijstva tista bremena odvzamejo, ki jih zdaj imajo o tem, da na vladna vprašanja odgovarjajo in c. k. ministerstvu poročajo. Na kratko rečeno, c. kr. ministerstvo kmetijstva hoče v kmetijskih nadzornikih imeti svoje službene organe.

Koliko bo mogel en tak nadzornik za več dežel izvršiti koristnega, in kolikošni bodo stroški potovanja, to bode še le skušnja učila. Zato je sl. ministerstvo modro storilo, da je začelo le z dvema provizornima nadzornikoma. Naprava ta je v našem cesarstvu čisto nova, zato bilo bi želeti, da se vpelje še le, ko se dejansko koristna skaže.

Občni zbor družbe kmetijske Kranjske

21. novembra t. l.

(Dalje.)

V 3. točki (nasveti podružnic ali posamnih družbenikov) je podpredsednik Novomeške podružnice Ogulin

stavil več predlogov. Predlog, da bi za razstave Novomeškega, Krškega in Metliškega okraja družba dala srebernih in brončenih svetinj, ni bil sprejet, ker družba nima svetinj, pa tudi denarja ne, da bi jih mógla kovati dati; lično izdelane pohvalne diplome pa bo rada dala.

Predsednik baron Wurzbach to priliko porabi in predlaga, naj zbor gosp. Ogulinu ga njegovo neutrudljivo delovanje v korist kmetijstva sploh in za njegov veliki trud o Novomeški razstavi goved oktobra meseca zahvalo izreče. Zbor temu predlogu enoglasno pritrdi.

Dalje predlaga g. Ogulin, naj bi centralni odbor skrbel za nabiro denarnih pripomočkov, da bodo v vinski razstavi, ki bo leta 1879. na Dunaji, Kranjska vina častno zastopana. — Predsednik obljubi, da centralni odbor ne bode prezrl tega nasveta. — Razprave o predlogu za napravo poskušalnega vinskega vrta na Dolenskem, o katerem je po predlogu Ogulinovem bila obravnava v lanskem družbinem zboru in pa letos v deželnem zboru, so se udeležili deželni glavár, dr. Poklukar in zborá predsednik. Vsi govori so povdarjali, da deželni zaklad ne premore nakupa tacega posestva in stroškov za vzdržavanje njegovo, k večemu bi se moglo iz deželnega denarja nekoliko podpore dati, ko bi se v najem vzel kak nograd; sklep o tem pa pristaja deželnemu zboru. — Dalje nasvetuje Ogulin, naj bi družba delala na to, da živinske razstave, kakoršna je bila uni mesec v Novomestu, bi trajale po 2 ali 3 dni, ker samo v enem dnevu se ogled živine in premiranje ne dá pravilno izvršiti, — da pa bi se za krmo živine po 2 ali 3 dni potrebni stroški iz državne subvencije pokrili. — G. Schollmayr podpira ta predlog, rekši, da glavni namen tacih razstav je to, da ljudstvo ogleda razstavljeno živino, za to pa je treba več časa. — Profesor Konšek ni za ta predlog, ker lastniki živine bi se bali velikih stroškov, če bi morali 2 ali 3 dni svojo živino v tujem kraji s krmo oskrbovati; tudi se ves ogled dá v enem dnevu izvršiti s tem, da živina, ki je malo prida, brž odlazi, izbrana se pa potem lahko dalje časa ogleduje. Da bi naša družba mogla take stroške strpeti, ni misliti, in da bi se po državni podpori pokrili, tudi ni upati. — Dr. Poklukar in dr. Bleiweis mislita, naj se Ogulinov predlog v predvarek vzame v poročilu, ki ga ima družba predložiti o normativu, katerega je ministerstvo kmetijstva družbi v pretres poslalo. — Predlog dr. Poklukarja in dr. Bleiweisa je bil pri glasovanju sprejet.

Zadnji predlog gosp. Ogulina je bil, naj zbor sklense prošnje do c. kr. vlade, da se v Novomestu nastavi okrajni živinozdravnik, ker za 7 okrajev na Dolenskem ne zadostuje edini tak zdravnik v Črnomlji, ker je predaleč od vseh družih okrajev. — Dr. Bleiweis podpira ta predlog, pa izreka željo, naj bi Dolenci tudi na to skrb obračali, da bi iz njih okrajev več učencev v podkovsko in živinozdravniško šolo v Ljubljani dobajalo, da bi potem Dolenska stran imela dobro izučeni kovačev, pa tudi živinozdravniških pomočnikov v sili. Župnik Šuler željo izreka, da, kakor pri človeških kužnih boleznih naj bi se tudi pri živinskih dotični stroški iz državne blagajnice povračali, gosp. Ogulinov predlog pa ne bi veljal samo za Dolensko, temuč za vso Kranjsko. — Deželni glavar vitez Kaltenegger misli, da bo c. k. vlada prošnje za povračilo stroškov pri živinskih kugah za opravičeno pripoznala. — Dr. Bleiweis stavi predlog, naj zbor ukrene peticijo do deželnega zbora, da bi 4 štipendije po 50 gold. osnoval za uboge učence Ljubljanske podkovske in živinozdravniške šole. — Dr. Poklukar podpira ta predlog, za katerega se vslišanja temveč nadja, ker je v nekaterih primerljajih že deželni zbor tako podporo učencem dovolil. — Gosp. Leopold Dekleva toplo podpira ta predlog z ozirom na Notranjsko stran, ki je tako revna o živinozdravnikih, da še mojstrov-skaz nima. Ne manjka se — pravi — pri nas mladenčev, ki bi radi v Ljubljano v šolo šli, pa nimajo denarja, da bi se vzdržavali za čas učenja. On predlaga prošnje za 6 štipendij. Ko je prof. Konšek še za to govoril, naj bi se štipendije iz Kranjskega deželnega zaklada dajale le Kranjskim učencem, so bili predlogi gospodov Ogulina, Šulerja in Dekleve po glasovanju sprejeti.

Konečno predlaga g. Ogulin še, naj bi zbor g. Jan. Engelthalerja, velikega posestnika v Srebernicah, in pa gosp. Jak. Mehora, posestnika v Novomestu, odlikoval za mnogostranske zasluge za napredek kmetijstva s častno diplomom. Zbor pritrudi predlogu.

Dr. Bleiweis bere potem poročilo podružnice Vipavske, obsegajoče 3 točke. Na vprašanje podružnice: kaj se je zgodilo s sklepom lanskega zbora o imenovanju gozdnega komisarja za Postojnski okraj, je kazal dr. Bleiweis na poročilo centralnega odbora, ki je tiskano ležalo na mizi gospodov družbenikov in katero poroča, da družba kmetijska ni imela prilike zagovarjati po podružnici Vipavski zaželene naprave zato, ker ta stvar ni prišla, kakor je obljubljeno bilo, v obravnavo deželnemu zboru. — V 2. točki podružničnega poročila se oglasi c. kr. gozdni svetnik Salcer tako-le: Želja podružnice Vipavske za nastavo gozdnega komisarijata za okraj Postojnski, ki bi jo deželna vlada gotovo toplo zagovarjala, težko da se bo izpolnila, kajti ravno sedaj se predeluje gozdna postava, ki pride v razpravo državnemu zboru. Pred izvršitvijo nove postave pa ni misliti, da bi vlada dovolila novih gozdarskih služeb. — Na to pojasnilo ni bil sprejet podružnični predlog. Enoglasno pa je zbor pritrnil podružničnemu nasvetu, da se zasluge posestnika J. Bajca v Višnjah za čebelorejo in učitelja Adlešica v Vipavi za sadjerejo priznavajo s častno diplomom. (Dal. prih.)

Gospodarske novice.

* *Goveja kuga* se čedalje bolj širi. — Iz Prage se sliši, da so 300 vojakov poslali v okraj Rovdniski, kjer se je kuga prikazala, da obsedejo na 3 milje daleč okuženi okraj. Ker je ta pošast že po več deželah

razširjena, se je bati, da se ne pritepe tudi v naše kraje.

Postava,

s katero se okrajnocestnemu odboru Senožškemu in Postojnskemu daje pravica, mitarino ali cestarino pobirati na Reški cesti.

Poglavitne točke te postave, ki je bila v zadnjem deželnem zboru Kranjskem narejena in od presv. cesarja 15. septembra t. l. potrjena, so:

§. 1. Cestnima odboroma okraja Senožškega in Postojnskega, da bodeta laže vzdrževala cesto, ki od Šentpetersko-(Primorsko)-Reške velike ceste pri Strušnikarji gré do primorske meje pri Škofljem in se imenuje Reška cesta, dovoljuje se pobirati mitarino na tej cesti, in sicer na mitnici (šrangji) stoječi na razcestji Reške in Senožško-Britofske*) okrajne ceste; a držati se jima je mitnega cenovnika, postavljenega v §. 2.

§. 2. Mitarine ali cestarine se plačuje: 1. od voznega živinčeta vpreženega po 4 kr.; 2. od težkega gnanega živinčeta (od konja, vola, bika, krave, junca, junice, mezga [mule] in osla) ali od nevpreženega voznega živinčeta po 2 kr.; 3. od lahkega gnanega živinčeta (od teleta, ovce, koze, prasca ali svinje) po 1 kr.

Od živinčeta, katero kdo nese ali ga ima na vozu, ni treba mitarine plačati.

Ta cenovnik se more izpremeniti po dogovoru deželnega odbora s c. k. deželno vlado.

§. 3. Te mitnice dohodek naj se cestnima zakladoma okraja Senožškega in Postojnskega razdeli v toliki meri, kolikoršen kos te ceste ima kateri teh dveh skladnih okrajev, in poleg tega bodi tudi ozir na vsacega kosa resnične vzdrževanjske stroške, katere je treba vsako leto izkazati. Deželni odbor ima pravico v tem določati.

Upravljanje mitnih poslov je v rokah Senožškega okrajno-cestnega odbora, kateri je zopet dolžan postopati v dogovoru s Postojnskim okrajno-cestnim odborom.

O vseh preprih razsoja deželni odbor.

§. 4. Mesto, na katerem je mitarino plačevati, naj se zaznamova s pregrado ali zavoro (šrangom). Deželni odbor naj določi, kam je mitnico postaviti v pobiranje mitarine, ako v tem ni prepira (§. 25. deželne postave od 5. marcija 1873. leta v dež. zak. št. 8). Kdor mitno pregrado prestopi, dolžan je, naj pride od daleč ali od blizo, plačati mitarino.

§. 5. Ljudje, kateri z napreženimi vozovi ali pa z gnano živino pred mitno pregrado zavijó v stran s ceste in se ná-njo povrnejo zopet na onem kraji mitnice, ker so se jo hoteli ogniti, dolžni so mitarino plačati po cenovniku.

Z vozovi, katere kdo, živino od njih pred mitno pregrado razpregši, mimo cestne mitnice samotež vleče, a potem spet zapreže, ali z vozovi, kateri se brez uprege spravijo kako drugače tje, kamor so namenjeni, naj se zaradi mitarine postopa tako, kakor da bi se ne bila živina razpregla.

Tako naj tudi voz, od katerega bi se blizo same mitnice le nekoliko voznih živinčet razpreglo in potem gnalo skozi pregrado, plača toliko mitarine, kolikor bi je bilo, ako bi vsa živina bila uprežena skozi pregrado voz vlekla.

*) Kam se postavi mitnica, ni še do konca dognano.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 12. decembra 1877.

Obseg: Občni zbor družbe kmetijske Kranjske 21. novembra t. l. (Dalje.) — Gospodarske skušnje. — Nova postava o potrošni (vžitninskem davku) od mesá zunaj takih krajev, pri katerih je izrečeno, da so za pobiranje tega davka zaprti. — Kdo je kriv žalostnih državnih financ v Avstriji. (Konec.) — Angora. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Občni zbor družbe kmetijske Kranjske

21. novembra t. l.

(Dalje.)

Med nasveti posamesnih udov poprime predsednik baron Wurzbach besedo in stavi 2 nasveta.

Prvi je bil, naj se gospodje predstojniki družbenih podružnic, častita duhovščina in pa sl. deželni odbor naprosijo, da ljudstvo po primerni poti podučijo o silni potrebi, da vsak gospodar pohištvo svoje zavaruje škode ognja. Požarov je čedalje več v deželi in nekateri so res grozni, al navadno je le celó malo zavarovanih. Asekurančne tarife niso visoke, za majhen denar se tedaj gospodar more škode obvarovati in v stan priti, da si kmalu pogorišče pozida. Res je, da o velikih požarih pride deželni odbor pogorelcem na pomoč, al oni tisoči goldinarjev so le denar po davkih nabran, zato davkeplačevalci niso kaj veseli, da se z njihovimi denarji podpira nečimurnost gospodarjev, ki ne zavarujejo svojih poslopij. — Naj bi ta po vse opravičeni glas ne ostal glas upijočega v puščavi!

Drugi nasvèt gospoda predsednika barona Wurzbacha je zadeval velika bremena davkov, ki tarejo kmetijstvo, da zemljišče za zemljiščem gre na kant. Nekdaj, to je, predno so prišli tako imenovani „novi časi“ — je rekel predsednik — je kmetovalec odrajtoval le en davek, ki ga je pod imenom „fronkov“ nesel v davkarijo. Takrat so bile gruntne eksekucije zavoljo zaostalih davkov le redka prikazen. Tudi dandanes se ne pritožujejo kmetovalci toliko zoper „fronke“ (cesarski davek), kakor zoper one priklade na cesarske davke, katerih je brez konca in kraja in vsake sorte. Z dvema davkovskima bukvicama hotel je dokazati resnico, da posebno priklade in pa še druge davščine, ki jih včasih tirjajo županstva, nakladajo kmetovalcem najhuja bremena. Pred seboj imam davkovske bukvice s števil. 154 od majhnega posestva v davkovski srenji Moravški okraja Litijskega. In kakó so v teh bukvicah davki za leto 1877. vpisani? Tako-le: cesarski zemljiški davek 47 gold. 60 $\frac{1}{2}$ krajc., hišni razredni davek 8 gold. 40 kr., skupaj 56 gold. $\frac{1}{2}$ kr.; — priklade pa so predpisane tako-le: a) priklada na žemljiški davek 11 gold. 91 $\frac{1}{2}$ krajc., b) priklada na hišni davek 6 gl. 30 kr., c) skupne

priklade 40 gl. 88 $\frac{1}{2}$ kr., d) soseskina priklada 16 gl. 21 kr., za šolo 27 gold. 64 kr., — skupni znesek priklad 102 gold. 95 kr. Po takem priklade znašajo blizo dvakrat več kot cesarski davek. — Naj pokažem še druge davkovske bukvice št. 67 od majhne grajščinice v Litijskem davkovskem okraji. Tu je za leto 1877. po istih razdelkih, kakor pri gori navedenem posestvu, cesarski davek zemljiški in hišni predpisan s 191 gold. 4 $\frac{1}{2}$ kr., — 5 priklad pa znaša 353 gold. 82 krajc. — To so pač velikanske številke, ki kažejo, koliko bremena nosijo zemljišča največ po prikladah! Če se ne bo kmalu za to skrbelo, da se deželne priklade, soseskine priklade, priklade za šolstvo in še druge priklade znižajo na strpljivo mero, morajo zemljiška posestva kmalu na kant priti. Zato stavim predlog: zbor naj ukrene prošnjo do visoke c. kr. vlade, naj bi v prevdarek vzela vse imenovane težnje, ki tarejo kmetijstvo, in kolikor more odvrnila tolika bremena. — Ko so deželni glavari vitez dr. Kaltenegger, dr. Ahačič, baron Wolkenperg in Ogulin o tej zadevi govorili, je bil predlog gosp. predsednika enoglasno sprejet.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske skušnje.

* Nova in nekako čudna pomoč, pregnati miši na polji. — V časniku „Nürnberger allg. Hopfenzeitung“ razgláša posestnik Andre iz Gelesheima na Bavarskem sledeče sredstvo: Vjemi živih poljskih miš, čem več tem bolje; zgrabi vsako za zatilnik, pa jo povleči enkrat po kolomazu (šmiru) pomešanem z redko ribjo mastjo (Fischthran); tako namazane miši izpusti zopet po polji. Smrad tega mazila je mišim nestrpljiv; one letajo kakor nore okoli, dokler ne poginejo, druge pa bežijo iz vseh krajev, katere so une usmradile. O 2 do 3 dni ne vidiš na dolgo in široko nobene žive miši več, veliko pa mrtvih tacih, ki so okoli letale, dokler niso poginile. Ko so z imenovanim mazilom namazane miši po podzemeljskih luknjah nekoliko ur letale, pridejo vse druge iz teh lukinj ven in kakor divje letajo okoli, zdajci jih pa lahko s kako diljo ali metlo pobiješ. Kdor to, dokler še miši zapazi na svojem polji, dvakrat do trikrat storí, se bode čudil, kako hitro in popolnem se je rešil nadležnega mrčesa. — Tako piše gori imenovani časnik. Nasvetovano sredstvo je dober kup in za izpeljavo ni težko. Prava poljska vojska je to. Naj jo poskusijo tudi naši gospodarji, in nam po-

gospodarske, obrtniške in narodne

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljana po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 19. decembra 1877.

Obseg: Načrt deželne postave za vojvodino Kranjsko o ravnanji z junci za pleme. — Občni zbor družbe kmet. Kranjske 21. novembra t. l. (Konec.) — Nova postava o potrošnici (vžitninskem davku) od mesá zunaj takih krajev, pri katerih je izrečeno, da so za pobiranje tega davka zaprti. (Dalje.) — Koralnica (*Corallorhiza innata*; Hall). — Božične misli. — O demoralizaciji (spačenosti) ljudstva. — O državnem gospodarstvu. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Načrt deželne postave *)

za vojvodino Kranjsko o ravnanji z junci za pleme.

§. 1. Skrb, da se dobí potrebno število za pleme pripravnih bikov, in pa nadzorstvo o tem, da se rabijo po propisih te postave, je dolžnost županstva za okrožje občine.

§. 2. Za 100 za pleme ugodnih krav in telic potrebuje se najmanj en junec.

§. 3. Kje naj stojijo plemenski junci, ki jih je po §. 2. treba, to naj se vsled potrebščine določi po razmerah krajev.

§. 4. Občine, katere nimajo sto za pleme ugodnih krav in telic (§. 2) se smejo za skupno držanje plemenskih juncev združiti z drugimi.

§. 5. Junca v namen reje in za plačano spuščanje sme v občini vsakdo imeti proti temu, da izpolnjuje propise te postave.

§. 6. Če si v kateri občini po §. 2. potrebnih plemenskih bikov ne držijo živinorejci skupaj, ali če ga nima kak posamesen gospodar na svoj lastni račun, ali če se o primerljivi §. 4. občina noče združiti z drugo občino, potem nastane dolžnost županstva, predpisano število plemenskih bikov na skupne stroške in na skupni račun vseh živinorejcev občine kupiti, vzdržavati in rabiti.

Ti skupni stroški nakupa in vzdržavanja se razdelijo po razmeri števila za pleme ugodnih krav in telic na živinorejce, ki nimajo lastnih plemenskih bikov.

Medsebnne pravne dolžnosti za držanje juncev ne prestanejo po tej postavi.

§. 7. Junce za pleme in plačano spuščanje smejo imeti le taki, ki so znani umni in zanesljivi živinorejci, imajo prostoren in zdrav hlev, pa tudi dosti zdrave krme.

§. 8. Le tak junec se sme na tujo živino za denar spuščati, ki je močne in pravilne telesne postave, zdrav, vsaj poldrugo leto star, govejemu rodu tistega kraja primeren, in za pleme pripraven spoznan bil.

§. 9. Le k večemu dvakrat na dan se sme junec spustiti po plemenu. Razvada, da junec koj po skoku

*) Posnet z nekaterimi spremembami po deželni postavi za Predarlsko od leta 1869.

še drugokrat skoči, je prepovedana; za prestop tega propisa plača lastnik junca do 5 gold. globe.

§. 10. V izvršitev teh propisov se županu pridá krajna komisija z najmanj 3 možmi.

§. 11. To krajno komisijo izvoli občinski zastop; vsi njeni udje morajo izvedeni možje biti. Ali za svoje opravilstvo dobivajo kaj plače in koliko, to odloči občinski zastop.

§. 12. Župan in krajna komisija določujejo bolj na drobno, kar velevajo §§. 1., 2., 3., 6. in 7., še posebno pa, kam ima občinski junec (po §. 3) priti.

§. 13. O sposobnosti junca za pleme določuje župan s privzeto krajno komisijo. Če je junec za pleme pripraven spoznan, izroči župan lastniku njegovemu dovolilni list (licenco), da sme junca za denar spuščati, in okliče to dovolitev v občini po navadni poti.

§. 14. Licence veljajo le za eno leto, zato se morajo plemenski junci po preteku vsakega leta na novo preiskavati in na novo dovolilni listi dajati, če se morebiti ni kaj primerilo, da se mora junec med letom preiskavi podvreči.

§. 15. Kdor junca brez predpisane preiskave in licence za plačilo spušča, zapade globi do 10 gold.

§. 16. Globe (denarne kazni) se imajo po propisu občinske postave izvrševati in kot premije za zboljšanje govedoreje po določilu občinskega zastopa obračati.

Občni zbor družbe kmetijske Kranjske

21. novembra t. l.

(Konec.)

Odbornik Schollmayr po skušnjah na družbenem vrtu poroča o novi fažolici „Soja fažolica“ imenovani in razdeli nekoliko tega semena, ki ima debelost leče. Ker je v 47. listu „Novic“ gosp. Schollmayr na drobno popisal skušnje s Soja-fažolico, napotujemo bralce na oni list „Novic“. Potem je g. Schollmayr poročal o Ossenkopovem načinu drevesa, grmovje in druge rastline po mladikah izrejevati, kateremu pa se ne more ona hvala dati, kakor je trdil Ossenkop.

Dr. Bleiweis je razložil potrebo, da se za pleme rabijo samo taki junci, ki so po komisijski preiskavi dobili dovoljenje (licenco) za spuščanje. Povdarjal je v daljem govoru, da med našo domačo govejo živino imamo dobrega blagá, da pa to se mora izbirati in po načelu umne živinoreje pri plemenenji ravnati, ki

veleva: „najboljo živino pari z najboljo, in enako z enako.“ Če velja pri konjereji postava, da za plačo se smejo spuščati le taki žebci, ki so za dobre plemenjake pripoznani in licencirani, kako da se pri reji goveje živine v nemar pušča ta postava? Kazal je dalje, da v Švajci, katera slovi po širocem svetu zaradi izvrstne goveje živine, v Nemčiji, v Predarelskem (Vorarlbergu) veljajo take postave in da tudi na Štajarskem je deželni zbor že leta 1868. ukrenil postaviti za povzdigo govedoreje, al ker je ta postava segala predač, žalibog še dandanes stoji le na papirji. Po naročilu lanskega občnega zbora je odbor dobil iz imenovanih dežel ondi veljavne postave, pa za najbolj praktično in lahko izvršljivo je spoznal Predarelsko. Jaz sem jo natanko prevdaril in nekoliko predrugačeno izročil centralnemu odboru, ki je mojemu načrtu pritrtil, ki je danes predložen občnemu zboru s predlogom: naj sl. zbor odobri ta načrt in ga deželnemu zboru predloži, da po ustavni poti zadobi postavno veljavo.

Zbor je enoglasno potrdil načrt, ki stoji na prvem mestu današnjih „Novic“.

Dr. Poklukar razklada potem potrebo, da dobimo še drugo postavno, namreč postavno za razdelitev sopsašnikov in uravnava tako imenovanih menjalnih zemljišč. On popisuje zgodovino te stvari, ki jo je po predlogu dr. Tomanovem začel razpravljati deželni zbor že leta 1866. in za katero se je zanimala tudi kmetijska družba, ker razdelitev sopsašnikov med posamezne lastnike bila bi velika pripomoč kmetijstvu za pridelovanje živinske klaje ali drugo koristno porabo zemljišč, ki celó malo dobička donajajo kot sopsašniki. Po številkah je dokazal, da ima Kranjska dežela 320.277 oralov sopsašnikov. Ako bi se ti spremenili v travnike posameznih gospodarjev, dobila bi dežela gotovo več kot pol milijona novih dohodkov. Naposled je stavil predlog, naj občni zbor dá nálog centralnemu odboru, da se obrne do sl. deželnega odbora s prošnjo, naj na vso moč skuša, da se po ustavni poti brž ko brž deželi pridobi postavna za razdelitev sopsašnikov in uravnava menjalnih zemljišč.

Gosp. Dekleva potrjuje potrebo take postave iz skušinj na Notranjskem in željo izreka, da bi deželnemu zboru kmalu obveljalo, pridobiti deželi to postavno.

Gosp. Schollmayr se sklada s potrebo navedene postave, pa misli, da še pred njo morala bi v življenje stopiti postavna za zložbo zemljišč, katere oddelek bila bi potem postavna za razdelitev sopsašnikov.

Dr. Bleiweis kaže, da bi morali zopet silno dolgo čakati živo potrebne razdelitve sopsašnikov, ako bi čakali postavne za zložbo zemljišč. Jaz si ne prilastujem — pravi — imena preroka, al gledé na cele goré zadržkov, ki jih bo imela zložba zemljišč, smem reči, da nobeden nas, ki smo danes v tej dvorani, ne bode doživel dovršene zložbe zemljišč. Razdelitev sopsašnikov pa ni taka težavna stvar.

Vitez dr. Kaltenegger misli, da navedena postavna ne imela bi obsegati vseh sopsašnikov, ampak le take, ki se dadó predelati v polje itd.

Dr. Poklukar pritrjuje mnenju deželnega glavarja, rekši, da za to je že skrbjeno v načrtu postave, iz katere so izvzeti tudi vsi planinski travniki.

Pri glasovanju zbor soglasno sprejme predlog dr. J. Poklukarja. —

Po sklenjenih teh obravnavah je gospod predsednik naznanil, da po pregledanih volilnih listih so za odbornike v centralni odbor izvoljeni gospodje: Andrej Brus, Peter Lasnik, dr. Poklukar, Jan. Salzer, Josip Seunig, Franc Souvan in Franc Witschel.

Po predlogu centralnega odbora so bili za častne ude družbe kmetijske izvoljeni te-le gospodje: baron Julij Schröckinger, sekcijski načelnik v c. kr. ministerstvu kmetijstva, Karol Peyrer in vitez dr. Lorenz, oba c. k. svetnika v ministerstvu kmetijstva in pa vitez dr. Gutmansthal-Benvenuti, grajščak na Dolen-skem, — za dopisovalnega uda je bil izvoljen gosp. Gust. Vichodil, tajnik Hrv.-slav. družbe kmetijske.

Nova postavna

o potrošnini (vžitninskem davku) od mesá zunaj takih krajev, pri katerih je izrečeno, da so za pobiranje tega davka zaprti.

I. Pod davek spadajoča djanja.

(Dalje.)

3. Izjemki od davka.

§. 3. Od klanja, o katerem se govori v §. 1., odst. 1, da je davku podvrženo, izimlje se ter ni podvrženo davku:

1. Klanje živine, po ukazu cesarske goospóske ali na podlogi postave v ta namen, da se živinska kuga ubrani in zatara.

2. Klanje prešičev (svinj), kedar kdo drug, ki v §. 1., številu 1, čr. a) ni imenovan, prašiča zakolje, ter samo surovi špeh vračilno oddá (prodá).

3. Klanje živali, kedar drugi v §. 1., številu 1, čr. a) ne imenovani ljudje za kako vkupno gostovanje, na pr. svatovščino, katero žival zakoljejo.

4. Klanje gori imenovanih živali, kedar jih zakoljejo taki, ki ne sekajo mesa na drobno, niti drugega mesa na drobno ne prodajajo, gledé zaklanih živali, ki jih celoma prodado takó, da ne manjka nikacega davku podvrženega dela.

Ali za prodajanje in jemanje mesá, izvirajočega od takega klanja, katero je omenjeno v zgornjih odstavkih 1 in 4, veljajo vendar dotična določila pričujoče postave (§. 1, odstavek 2 in 3).

O dolžnosti, plačevati davek, izrečeni v §. 1., odst. 2., izjemlje se jemanje mesá v naslednjih slučajih, namreč:

5. Tako jemanje mesa, kedar kdo tistih, kateri, kakor na pr. krčmarji in gostilničarji, meso ljudem kuhajo (pripravljeno meso dajó), a drugega mesa ne prodajajo, jemlje meso pri obrtniku zastran potrošnine od mesa pogojenem, ako dotična prodajavčeva pogoditev velja za tisti kraj, v katerem se kuhano meso ljudem prodaje.

6. Jemanje mesa, kedar kdo v §. 3 pod številom 4 omenjenih prodajalcev klavne drobnice za svojo domačo potrebo kaj mesa od koga vzame.

7. Jemanje mesa, od katerega je davek že plačan v kakem za potrošninsko pobiro zaprtem kraju (mestu).

8. Od dolžnosti, plačati davek od prodajanega mesa, izrečene v §. 1., številu 3, izjemljejo se tisti slučaji, kjer hišni oče, gospodar itd. mesa daje domačim ljudem, poslom itd. v pristoječo jim hrano.

Dalje se izjemljejo od davka v §. 1., odstavkih 1, 2 in 3 izrečenega:

9. Živinsko klanje in jemanje mesa, potem na debelo, to je v množinah od 25 kilogramov najmanj pri vsakem posameznem blagu storjena prodaja posušenega, nasoljenega, v razsol djanega mesa, špeha, konservnega mesa, salam ali drugih mesenih klobas, kedar

a) kaj takega storí, kdor samo na debelo prodaja ali poleg prodaje na debelo tudi na drobno prodaja okajeno, nasoljeno, v razsol djano meso,